

ALKOHOLIPOLITIikka KULUTUSYHTEISKUNNASSA

Modernin teollistuvan yhteiskunnan haaveena oli luonnon – ulkoisen ja ihmisen sisäisen luonnon – hallinta tieteen ja tekniikan keinoin. Myöhäismodernin kulutusyhteiskunnan haasteena on torjua ihmisen itsensä aiheuttamat uhat: ympäristöongelma, kulutusriskit, addiktiot ja tunne-elämän häiriöt. Alkoholipolitiikka on monimutkaisella tavalla osa molempia haaveita ja haasteita. Sen mahdollisuudet ja strategiat riippuvat arvioistamme, jotka koskevat koko yhteiskuntaa, eivät vain alkoholin ja alkoholihaittojen välistä yhteyttä tai niiden tulevaa kehitystä.

Alkoholipolitiikka pohjoismaisessa merkityksessä tarkoittaa julkisen vallan pyrkimyksiä ehkäistä ongelmia vaikuttamalla joko kulutukseen tai ongelmia aiheuttaviin tilanteisiin. Kun Pohjoismaat vapauttavat alkoholikontrollin järjestelmiään, syntyy helposti käsitys, että joko alkoholi on tullut vaarattomaksi ja sen kontrolli tarpeettomaksi tai sitten ehkäisevä alkoholipolitiikka muuten on tullut mahdottomaksi nyky-yhteiskunnassa.

Tiedämme, että ensimmäinen käsitys on väärä. Alkoholi on kaikissa länsimaissa yksi suurimmista surmaajista ja monenlaisen onnettomuuden aiheuttajista. Kaikkialla terveydenhuoltojärjestelmä on kustannus- ja moraalikriisissä: tekniset mahdollisuudet hoitaa sairauksia ovat kasvaneet kansakuntien maksuvyön yli ja on valittava, keitä hoidetaan ja keitä ei. Kulutusriskien torjuminen ennalta on luonteva ja looginen tapa vähentää vaikeita valintatilanteita. Tämä on syy siihen, että toinenkaan käsitys ei ole itsestään selvä. Rans-

kassa on käyty asiasta kiivasta julkista keskustelua, joka kärjistyi vuosikymmenen taitteessa, kun säädettiin uusi alkoholi- ja tupakkalaki vähentämään yksityisen voiton tavoittelun mahdollisuuksia näillä markkinoilla.

Totta on kuitenkin, että kaikkialla länsimaissa alkoholin saatavuuteen kohdistuvat rajoituspyrkimykset kohtaavat kärkeästä vastustusta. Hyvinvointivaltiota käyty keskustelu on perinteisesti keskittynyt tulojen uudelleenjakoon ja julkisten palvelujen tuotantoon. Kulutusriskit ovat lisänneet siihen kolmannen ristiriitojen aiheen: kiistan kapitalistisen valtion alkuperäisestä tehtävästä eli kansalaisten turvallisuuden ja terveyden suojelusta.

KULUTUSYHTEISKUNTA

Kansanterveysongelma on osa myöhäismodernin kulutusyhteiskunnan ristiriitaista ydintä. Teollistuvassa modernissa yhteiskunnassa keskipisteenä oli tavaroiden tuotanto ja sen kasvu. Aineellis-tekninen edistys vaati ponnistuksia tulevaisuutta varten, ja myös poliittisessa keskustelussa teollisen tuotannon tarpeet olivat yhteisesti hyväksytty peruste usein ristiriitaisille vaatimuksille. Elintason kohottamista ja kulutuksen lisäämistä perusteltiin työvoiman uusintamisella, ja määrä oli keskeinen mittapuu. Kulutusyhteiskunnassa edistys on monimutkaisempi käsite, eikä sitä voi ajatella viittaamatta laadullisesti yhteismitattomiin seikkoihin. Luonnon kau-

neutta ja rauhaa ei voi verrata mahdollisen ydinvoimalaonnettomuuden laajuuteen ja todennäköisyyteen, liikenteen vaivattomuutta ei voi verrata onnettomuuksien uhrien aiheuttamiin sairaalakustannuksiin tai alkoholijuomien aiheuttamaa nautintoa niiden aiheuttamaan harmiin. Nämä seikat ovat yhteydessä toisiinsa, mutta liian monimutkaisella tavalla, jotta voisimme yksiselitteisesti sanoa, mikä on edistystä ja mikä ei.

Sama laadullisten erojen tekeminen on sekä välttämätöntä että vaikeaa myös yksityisten ihmisten elämässä. Moderni edistysusko on ennen muuta humanismia, ihmiskeskeistä uskoa järjen vapauttavaan voimaan: järki korvaa tradition, uskonnon ja ylipäänsä ei-rationaaliset elämän ja maailman hallinnan periaatteet. Modernilla humanismilla on kuitenkin myös toiset kasvot: se korostaa yksilön sisäistä, elämyksellistä maailman kokemista. Ei riitä, että perustaa perheen, on myös rakastettava puolisoaan. Sivistys ja taiteiden harrastus on kyllä muutenkin hyödyllistä, mutta sen todellinen päämäärä on aito ja oma-kohtainen esteettinen elämys. Kuluttaminen on moniaineksinen huvi, mutta sen antaman nautinnon olennainen osa on tavaroiden tuotama henkilökohtainen tyydytys, vaikka ne enimmäkseen ovatkin teollisesti tuotettuja.

Myöhäismodernissa yhteiskunnassa nämä molemmat haaveet näyttävät toteutuneen. Mikään auktoriteetti, traditio tai normijärjestelmä ei kerro, miten meidän tulisi elää, mutta ei myöskään ota vastuuta valintojemme vaikutuksista. Vaihtoehtojen määrä yksilön elämässä on suunnaton: joka päivä joudumme valitsemaan ja päättämään monenlaisista elämäntapaan ja arkeen vaikuttavista asioista: kulutuksesta, työstä ja urasta, asuinpaikasta, omasta ja lasten koulutuksesta tai harrastuksista, jopa siitä mihin perheeseen haluamme kuulua. Näitä valintoja eivät ohjaa perinteet, lähiympäristö, yleisesti hyväksytyt normit tai taloudelliset pakot muuten kuin välillisesti ja ehkä alitajuisesti. Elämme hyvin vapaiden ihmisten maailmassa.

Samoin kuin valinnan vapaus, myös elä-

myksellinen vapaus, sisäisyys (Charles Taylor), on ollut modernin ihmisen unelma, joka nyt on toteutunut. Sosiologit puhuvat paljon arkielämän estetisoitumisesta, jolla tarkoitetaan elämyksellisen vaatimustason kasvua. Saksalainen sosiologi Gerhard Schulze on sanonut, että enää meille ei riitä kysymys, *miten saavuttaisimme* sen, mitä useimpien muiden ihmisten tavoin tavoittelemme. Meidän on esitettävä itsellemme paljon vaativampi kysymys: ”*Mitä* me oikeastaan haluamme saada, tehdä tai olla?” Mutta sen toteutuminen on myös taakka: eksistentiaalinen ahdistus, josta vuosisadan alkupuolen filosofit puhuivat, on tullut osaksi nykyihmisen arkipäivää.

EPÄLUULON YHTEISKUNTA

Edistyksen käsitteen monimutkaistuminen sekä laadullisesti yhteismitattomien valintojen vapaus ja välttämättömyys hajottavat yhteiskunnan arvo- ja moraaliperustaa. Toisistaan poikkeavat elämäntavat kilpailevat hyväksyttävyydestä yhtä hyvin perustein, eikä ”emansipaatiosta” tai ”edistyksellisyydestä” tässä suhteessa voi juuri puhua.

Siksi kulutusyhteiskunta on myös epäluulon yhteiskunta. Mikään asiantuntijataho tai auktoriteetti, joka saarnaa edistyksen nimissä parempaa elämäntapaa, ei vältty epäilykseltä, että ne puolustavat jonkin ryhmän moraalialia ja arvoja toisia vastaan. Silti olemme entistä riippuvaisempia juuri asiantuntijoista sekä elämysten metsästyksessä että yrittäessämme välttää riskejä. Monia elämäntapa- ja ympäristöriskejä ei voi välittömästi havaita. Vain tarkat mittaukset ja laajat tutkimukset voivat vahvistaa todeksi niinkin yksinkertaisen seikan, että pienet säännöllisesti nautitut alkoholimäärät voivat olla terveydelle edullisia. Mutta tämäkin tieto on altis ristiriitaisille tulkinnoille: se yleistetään helposti koskemaan myös tilanteita, joissa alkoholin käytön lisääminen johtaakin ongelmien lisääntymiseen.

Tätä tärkeämpi epäluulon aihe on se, että myös asiantuntijatietoon liittyy yksityisiä etu-

ja. Olivatpa tutkimuksen tarkoitus ja tausta mikä hyvänsä, tieto erilaisten ravintoaineiden terveellisyydestä on aina elinkeinolle miljoonien dollarien arvoinen maailmanlaajuisilla elintarvikemarkkinoilla. Sama epäily erityisintresseistä tarttuu helposti myös ehkäisypoliittikkaa harjoittaviin virkamiehiin ja sitä tukevaan tutkimukseen.

TÄYSIVALTAISUUS

Syvin epäluulo kansanterveyspolitiikkaa kohtaan nousee kuitenkin kulutusyhteiskunnan ytimestä, kuluttaja-kansalaisen itsemäärättelystä. Kuluttajina olemme markkinoilla itsenäisiä, täysivaltaisia valitsijoita, ulkoista vapauttamme käyttäviä ja sisäisiä aitoja elämyksiä hankkivia yksilöitä.

Usein ajatellaan, että perinteisiä poliittisia ideologioita erottaa juuri käsitys yksilön ja yhteiskunnan suhteista. Konservatiivipuolueet ovat korostaneet yksilön vapautta toteuttaa itseään, vasemmisto taas on pitänyt tärkeänä valtion kollektiivista vastuuta kansalaisten hyvinvoinnista. Asia on kuitenkin todellisuudessa monimutkaisempi.

Vasemmiston tukema hyvinvointivaltio on ollut yksilökeskeinen projekti. Se on vapauttanut meidät henkilökohtaisista taloudellisista ja sosiaalisista siteistä, mutta modernin yhteiskunnan käsitys yksilöllisyydestä on korostanut oikeuksia: oikeus tasavertaiseen kohteluun lain edessä, oikeus poliittiseen osallistumiseen, oikeus koulutukseen, kulttuuriin ja perustoimeentuloon ovat edelleenkin YK:n ihmisoikeuksien julistuksen tapa määritellä ihminen. Toisaalta yksilöön kohdistuu velvoitteita muita ihmisiä ja yhteiskuntaa kohtaan. Nämä odotukset ovat vastavuoroisia ja yhtäläisiä: ne kohdistuvat kaikkiin ihmisiin, ja kaikkien on toisaalta suhtauduttava kanssaihmisiinsä niitä noudattaen. Kantin kategorinen imperatiivi muotoili tämän eettiseksi periaatteeksi: aina on toimittava niin, että toimintaa ohjaava sääntö voidaan yleistää yleiseksi laiksi.

Kulutusyhteiskunnassa emme voi enää määrittää yksilöllisyyttämme pelkästään oikeuksina ja velvollisuuksina. Gilles Lipovetsky on sanonut, että olemme päätyneet deonttisen, oikeuksia ja velvollisuuksia korostavan aikakauden loppuun, mutta tällä hän tarkoittaa oikeuksia ja velvollisuuksia suhteessa yhteiskuntaan ja kansallisvaltioon. Voisi sanoa, että yksilöstä itsestään on tullut velvollisuus: olemme itse vastuussa omasta terveydestämme, mielentilastamme, perheestämme ja omasta onnellisuudestamme. Tämä on alkoholipoliittisen ajattelutavan muutoksen taustalla.

MODERNIN YHTEISKUNNAN ALKOHOLIPOLITIikka

Raittiusliike edusti aikanaan moderneja länsimaisen tuotantoyhteiskunnan arvoja: järkeä, yksilöllisyyttä, vapautta sumentavasta päihtymyksestä ja sen aiheuttamasta köyhyydestä. Raittiusliike uskoi tieteeseen, edistykseen ja terveellisiin elämäntapoihin. Alkoholiton, järkevä yhteiskunta oli sekin moderni unelma.

Mutta kuten Anthony Giddens on todennut, myös moderni yhteiskunta synnyttää omat traditiionsa. Kulutusmahdollisuuksien lisääntyessä ja kulttuurien yhdyntyessä pidättyvyyteen kehottavat raittiusopit tuntuvat vanhalta perinteen taakalta. Toisen maailmansodan jälkeinen aika merkitsi alkoholin kulutuksen kasvua kaikissa länsimaissa Ranskaa lukuun ottamatta. Kysymys ei ollut vain määrällisestä muutoksesta vaan sekä kaupunkimaisen elämäntavan että kulttuuristen mallien samankaltaisesta modernisoitumisesta. Kulutuksesta tuli ennakkoluulottoman, kulttuuri- ja tyylietietoisien elämäntavan symboli, mitä osoittaa sekin, että kaikissa maissa juuri ei-perinteisen alkoholin kulutus kasvoi.

Rajoittavaan alkoholipoliittikkaan kohdistuvalla epäluulolla on Suomessa toinenkin tausta. Toisen maailmansodan jälkeen alkoholikontrolli oli eliittivetoista kansallisen yh-

tenäisyyden politiikkaa. Kontrolli kohdistui erityisesti työväenluokan juomiseen, mutta myös naisten alkoholin käyttöä pyrittiin vielä 1960-luvulla erityisesti rajoittamaan, varsinkin ravintoloissa. Ensimmäinen universalistinen alkoholipoliittinen teoria tai oppi, käsitys siitä, että alkoholiongelmien ehkäisy toteutuisi parhaiten rajoittamalla kokonaiskulutusta, omaksuttiin vasta 1970-luvulla. Sen aika jäi lyhyeksi, mutta periaatteessa siinä toteutuu suuri osa sitä, mitä voi sanoa moderniksi utopiaksi. Yksilöllä on oikeus itse päättää kulutuksestaan, mutta velvollisuus uhrata osa nautinnostaan koko yhteiskunnan hyväksi. Enemmistön on oltava solidaarinen heikoille, mutta kontrollin on kohdistuttava kaikkiin samalla tavalla. Vain ”yleinen etu” eli haittojen vähentäminen voi olla alkoholipoliitiikan perusteena, ei moraalinen auktoriteetti tai yhden kulutustyylin suosiminen muita vastaan.

Vaikka kokonaiskulutusta rajoittava alkoholipoliittikka periaatteessa kunnioittaa yksilön valinnanvapautta, sen lyhyt historia kuitenkin tuo mieleen ajat, jolloin rajoitukset alkoholin saatavuudessa todella olivat kritiikkiä ei-täysivaltaisiksi katsottuja väestöryhmiä kohtaan. Vieläkin liberalistiset pääkirjoitukset muistuttavat siitä, miten nöyryyttävä instituutio ravintolan portsari oli pukeutumissääntöjä ja käyttäytymistä valvovana auktoriteettina. Suomalaisen hyvinvointivaltion lyhyt perinne on yksi tekijä, joka selittää sen suurta purkuintoa pohjoismaisiin naapureihin verrattuna yleensäkin. Toisaalta Suomen nopean sosiaalisen muutoksen suhteellisen suuri valtiojohtoisuus aiheuttaa ilmiön, jota voi sanoa itäeurooppalaiseksi postmodernismiksi: kaikki, mikä liittyy valtioon, on ankan epäluulon, suorastaan vihamielisyyden kohteena. Tämäkin osaltaan selittää suomalaisen yhteiskunnan muita Pohjoismaita syvällisempää ja nopeampaa amerikkalaistumista. Alkoholijärjestelmän vapauttaminen on siitä vain yksi osa.

Amerikassakaan eivät alkoholipoliittikkaa ja ylipäänsä moraalikysymyksiä koskevat asenteet kuitenkaan ole yhtenäisen vapaamielisiä, päinvastoin. Yksi ”aikakauden taitteen” teoreetikkojen helmasynti näyttää olevan se, että he soveltavat ”postmoderniin” yhteiskuntaan juuri samaa lineaarista historiankäsitystä, josta ”modernia” ajattelua moititaan. Postmodernisuus ei ole modernia yhteiskuntaa seuraava vaihe, vaan monenlaisten ajattelu- ja toimintatapojen sekoitus. Modernistinen alkoholipoliittikkakin jatkaa sen puitteissa elämänsä. Ranskan alkoholi- ja tupakkalaki vuodelta 1990 saatiin aikaan täsmälleen samanlaisten argumenttien tuella, joihin meidän alkoholipoliittikkamme perustui 1970-luvulla ja joihin Ruotsin linja nojaa edelleenkin.

Samanlainen perustelujen sekaannus valitsee myös yksityisten kansalaisten mielissä. Kun teollistuvan modernin yhteiskunnan pääristiriita oli hyvinvoinnin jako yhteiskuntaluokkien välillä, kulutusyhteiskunnan perusristiriita on riskien ja niistä aiheutuvien haittojen ja kustannusten jako. Luokkaristiriita jäsenyi johdonmukaisiksi opeiksi, jotka erotivat suuria väestöryhmiä toisistaan. Kulutusyhteiskunnan ristiriita sen sijaan läpäisee jokaisen meistä: me kaikki haluamme suojautua riskeiltä, mutta samalla me kaikki vaalimme myös omaa itsenäisyyttämme kansalaisina, kuluttajina ja oman elämämme hallitsijoina.

Tästä johtuen keskustelu kansanterveyden ongelmista on hajanaista ja epäjohtonmukaista. Näkökulmasta ja tilanteesta riippuen saatamme yhtäältä puolustaa yksilön vastuuta ja vapautta mutta toisaalta valittaa turvallisuuden puutetta, terveydenhuollon kustannuksia ja kulutusriskeistä aiheutuvia haittoja.

Kulutusriskeihin liittyvien perustelujen yhteensopimattomuus oli yksi päällimmäinen tulos haastattellessamme lahtelaisia päättäjiä näistä asioista. Videoaineiston virityksellä kävimme keskusteluja alkoholista, alkoholi-

politiikasta ja eräistä muistakin sosiaalisista ongelmista. Videoaineistossa oli mm. lyhennetty versio kanadalaisesta valistusohjelmasta, jossa perusteltiin modernia kokonaiskultusteoriaa. Saatoimme erottaa toisistaan kolme erilaista haastattelemiemme henkilöiden mielissä liikkunutta ajattelutapaa.

Ensimmäinen oli juuri kokonaiskultusteoria, jota kannattivat lähinnä alkoholiasioista tai terveydenhuollosta vastaavat asiantuntijat ja viranomaiset. Siksi sanoimmeikin sitä hyvinvointivaltiolliseksi ajattelutavaksi. Senkin kannattajien oli hyvin vaikea sovittaa sitä käytännössä yksilön vapauden, vastuun ja pätevyyden periaatteisiin. Alkoholi-ongelmien ehkäisy oli tämän ajattelutavan edustajien mielestä perusteltua, mutta ei siksi, että liikakäyttäjien omia kärsimyksiä voitaisiin vähentää. Vain siksi, että juopottelu aiheuttaa kustannuksia ja haittoja muille, siihen voidaan puuttua.

Toinen tunnistamamme ajattelutapa, jota sanoimme konservatiiviseksi liberalismiksi, perusteli mahdollisimman vapaata alkoholipolitiikkaa kiistämättä kuitenkin alkoholin aiheuttamia haittoja ja niiden torjunnan tarpeellisuutta. Tehtävä tulisi palauttaa kodeille ja vanhemmille, joiden kuuluisi moraalisen auktoriteettinsa nojalla opettaa lapsille oikeat ja turvalliset elämäntavat.

Kolmas ajattelutapa, jota sanoimme uusliberaaliksi, oli myös alkoholipolitiikan rajoituksia vastustavalla kannalla. Se muistutti kuitenkin enemmän hyvinvointivaltiollista kuin konservatiivista ajattelutapaa siinä suhteessa, että sen mukaan kenelläkään ei voi olla moraalista auktoriteettia toisten valintojen suhteen. Liikajuominen on jokaisen oma asia, joka ei edes ole ongelma sinänsä, vaikka siitä aiheutuisikin terveyshaittoja. Vasta kun ihminen menettää vapaan tahtonsa juoda tai olla juomatta, kysymys on todellisesta ongelmasta, tahdon sairaudesta, joka on merkki itsevastuullisen yksilöllisyyden menettämisestä. Sen vaaliminen on niin tärkeä tehtävä, että myöskään muille aiheutetut haitat eivät riitä perustelemaan esimerkiksi alkoholin saata-

vuuden rajoituksia. Edes opettava valistus ei ole hyväksyttävää; vain shokkivalistuksella voi olla hyviä vaikutuksia, koska se näyttää, miten voi käydä, mutta jättää valinnan kuitenkin jokaisen itsensä tehtäväksi.

Vaikka tekemisissämme haastatteluissa onkin mahdollista analyttisesti erottaa toisistaan kolme ajattelutapaa, ne eivät esiintyneet näin johdonmukaisessa muodossa. Perustelutapa saattoi haastattelun kuluessa vaihtua haastateltavien näkökulmasta riippuen. Kun he katsoivat olevansa yhteisistä asioista vastuullisen johtajan, viranomaisen tai poliitikon roolissa, hyvinvointivaltiollinen ajattelutapa tuntui luontevalta. Kun he taas tarkastelivat asioita vanhemman näkökulmasta, konservatiivinen liberalismi saattoi tuntua heidän perustelujaan ohjaavalta periaatteelta. Kuluttajan näkökulmasta taas uusliberaali ajattelutapa tuntui usein luontevimmalta.

Perustelujen epäjohdonmukaisuus ei ollut haastateltavien vika. Kulutusyhteiskunnan perusristiriita on luonteeltaan sellainen, että se jakaa meidät kaikki kahteen tai useampaan osaan. Eri näkökulmista asiat näyttäivät erilaisilta.

ONKO ALKOHOLIONGELMIA EHKÄISEVÄ KANSANTERVEYSPOLITIikka KULUTUSYHTEISKUNNASSA MAHDOLLISTA?

Suomessa ajatellaan nykyään yleisesti, että nykyaikaisessa länsimaisessa yhteiskunnassa minkäänlainen ehkäisevä alkoholipolitiikka ei ole mahdollista. Hyvinvointivaltiollista ajattelutapaa kannattavat ovat lahtelaisten päättäjien tavoin usein melko toivottomia ensinnäkin rajoitusten hyväksyttävyyden ja toiseksi niiden vaikutusten suhteen.

Kuitenkin terveysongelmien ehkäisyyn on kasvavia tarpeita ja niistä ollaan tietoisia muuallakin kuin lääkärinkunnassa. Millainen politiikka sitten olisi mahdollinen ja millä edellytyksillä?

Valtion keskushallinnon lähestymistapana näyttää olevan monissa maissa alkoholin si-

joittaminen osaksi kokonaisvaltaista kansanterveyspolitiikkaa. Ongelmat nähdään siinä oireiden, ei syiden valossa. Yhtenä tarkoituksena on elämäntapaan ja kulutukseen kohdistuvan moralisoinnin välttäminen, samalla kun huomio keskitetään sosiaali-indikaattorimaisesti politiikan tuloksiin. Tämä on sikäli perusteltua, että yksilöiden täysivaltaisuutta kansalaisina ja kuluttajina on kunnioitettava. Keskeinen argumentti on muille aiheutettujen haittojen ja kustannusten vähentäminen.

Tällainen lähestymistapa lisää kansanterveyspolitiikan hyväksyttävyyttä. Rajoittavan tupakkapolitiikan menestys Euroopassa ja myös Suomessa on tästä hyvä esimerkki. Tupakkaan suhtaudutaan kielteisesti juuri siksi, että tupakointi loukkaa toisten ihmisten koskemattomuutta. Lisäksi tietysti tupakkaan liittyvät taloudelliset edut ovat vähäisempiä ja rajallisempia kuin alkoholin talouteen liittyvät edut.

Jos asiaa toisaalta ajatellaan sosiaalisen toiminnan näkökulmasta, keskushallinnon moderni ja tavoitepainotteinen lähestymistapa

saattaa olla voimaton. Modernin yhteiskunnan julkinen rationalismi ja tavoitehakuisuus ovat ehkä peittäneet alleen sen, että myös modernit yhteiskunnalliset liikkeet raittiusliikkeestä työväenliikkeen ovat saaneet käytevoimansa rituaalisista ja emotionaalisista yhteisökokemuksista. Lahti-projektin kokemukset viittaavat siihen, että postmodernissa kulutusyhteiskunnassa niillä on yhtä tärkeä merkitys. Lahtelaisten toimeliaisuus projektin aikana oli luonteeltaan yhteisöllistä, välittömästi palkitsevaa ja pikemminkin ihmisten kohtaamista kuin kansanterveyden sosiaali-indikaattoreihin vaikuttamista.

Näyttää siltä, että alkoholi on kulutusyhteiskunnassa voimistuvien mutta jäsentymättömien ristiriitojen aihe, jossa yhtenä tekijänä on koko yhteiskunnan etu suhteellisesti kasvavina kustannuspaineina sosiaali- ja terveydenhuollossa. Energiansa nämä ristiriidat saavat kuitenkin luultavasti pikemminkin elämäntapa- kuin sosiaali-indikaattoriliikkeistä.

ENGLISH SUMMARY

Pekka Sulkunen: *Alcohol policy in consumer societies* (Alkoholipolitiikka kulutusyhteiskunnassa)

Modern industrial societies aspire to the dream of controlling nature through science, technology and work. Postmodern consumer societies are faced with problems emanating from society itself: destruction of the environment, consumer risks, addictions and emotional problems. Modern alcohol policy in the Nordic countries focused on prevention by means of controlling consumption. This was based on principles of universalism, solidarity,

progress and a strong sense of looking for the common good. In postmodern consumer societies, alcohol policy is thought to violate the freedom of the individual and to promulgate particular interests instead of the common good. This article stresses that postmodernity is not a new stage in social progress but a mixture of incompatible elements, including modern ideals. The legitimacy of alcohol policy is subject to accusations of paternalism, but new rituals of community may evolve around alcohol issues. Research on a community project in Lahti is used to illustrate this point.

KEY WORDS:

Alcohol policy, public health, postmodern society, social welfare